

El document del mes de maig de l'AMR

número 05/2016

Quan la Punta encara aixecava el cap

El creixement de Roses al segle XIX

Contracta feta entre Joseph Ripoll y Sabastià Danés de un sol de terra situada en la punta territori dit Bolnau afrontant a sol y sen ab Marii Birba a Mitj dia a Pau Salvado a Ponch ab Bal d'ixi Carrener a tramontana ab Carren Republic lo qual dit sol de terra pertany a dit Joseph Ripoll y es tractat entre dit Joseph y Sabastià Danés qd dit Joseph Deça donar la mitat de dit sol a Sabastià Danés ab los tractes següents qd lo dit Sabastià Danés deuria pagar las mans de Metan de Caras sen obligat en fer fer totas las parets de tot dit sol asta cubria y qd ditas parets sian iguals esen obligat lo dit Josep a portani tota la pedra y demes tractes y fenti de manobra y de la parat qd se feta dit Marii birba estari obligats tots dos de pagarla mitgenamen y acceptem los dos esta contracte esen per testimoni Pere Romanach y Anton Romanach treballadors de Roses hui dia 21 de Agost de 1833

y es pactat entre los dos qd si lo dit Carrener o als sen o algun edichinida fari cara al costat de dit sol y bulgia Carregar ab dita parat de lo qd se cobria nos ho daquem partim los dos parts y si fos cas qd una de las dos parts compres lo dit mitj sol de dit Carrener y bulgui Carregar estiga obligat a pagar la mitat a laltre

y per no saber de escriure los dos donem facultat a Pere Romanach qd firmi per nosaltres

Dades arxivístiques

CAT AMR 12.9. Família Danés Pujol, Compravendes, donacions i expropiacions, Donació de Josep Ripoll de la meitat d'un sòl de terra situat al territori Bolnau a Sebastià Danés a canvi que aquest faci edificar el sòl sencer, a Roses el 21 d'agost de 1835.

Història arxivística

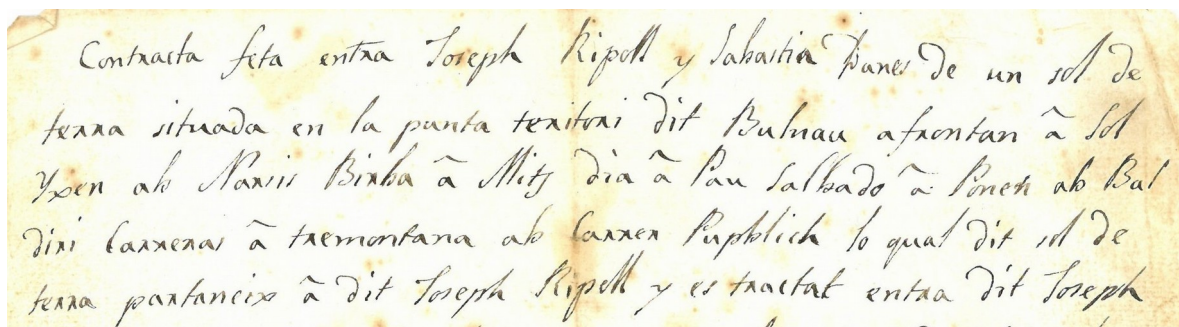
La documentació va ser donada per la senyora Pepita Payret Pairet, propietària de l'Hostal Puig Rom, en diverses entregues, entre els mesos de maig i setembre de l'any 2013. Tot seguit, es va classificar el fons i durant el mes de març de 2016 es van descriure totes les unitats documentals, datades entre els anys 1717 i 1971.

Tot i que no hi ha molta documentació, aquesta és molt variada i hom pot trobar les següents sèries: documents identificatius, llicències, certificats, testaments, inventaris, capítols matrimonials, compravendes, expropiacions, establiments, subestabliments, arrendaments, lluïcions, cartes de pagament, documentació judicial, fotografies, publicacions i, fins i tot, documents produïts per l'Ajuntament de Roses i l'Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de Roses.

La documentació va arribar a la família Payret per part del seu parent Francisco Danés Pujol, anomenat popularment com *En Cadires*, antic secretari de l'Ajuntament de Roses i que l'any 1935 ja exercia d'auxiliar de la mateixa secretaria municipal. Alguns documents pertanyents a Francisco Danés no van ingressar a l'AMR, perquè van ser donats a Joan Boix Castey i es desconeix la seva localització actual. No es descarten possibles noves donacions per part de les famílies Payret o Boix.

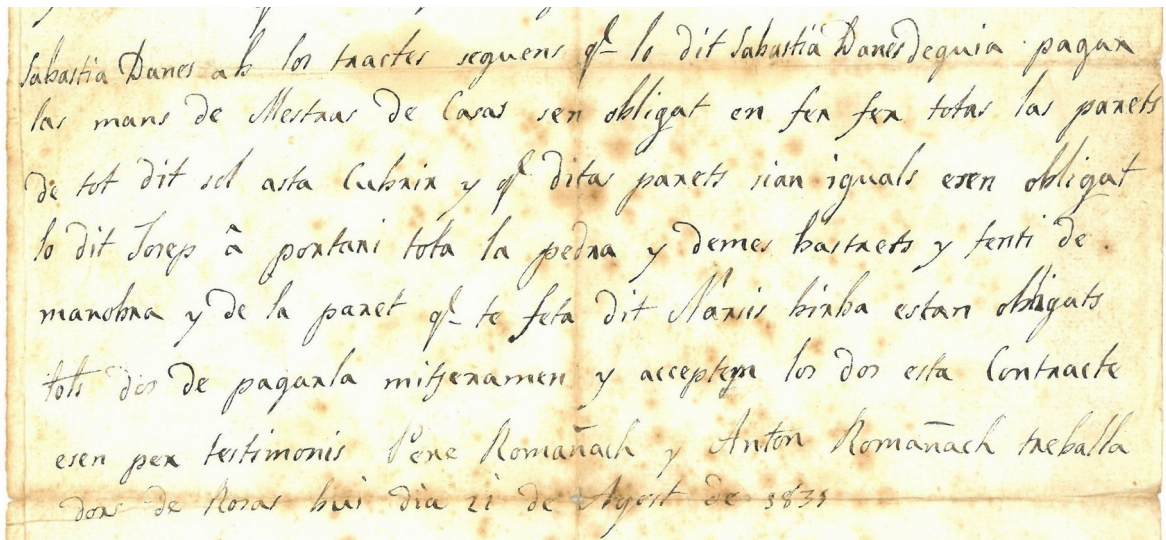
Contingut

El document que es presenta aquest mes de maig és un contracte privat que permet conèixer com es va construir cooperativament una casa a la dècada de 1830. El dia 21 d'agost de 1835 Josep Ripoll, propietari d'un terreny al barri de la Punta, encara aleshores conegut com a territori del Bolnau, va fer un seguit de pactes amb Sebastià Danés per construir dos habitatges a la seva parcel·la.

Inici del contracte entre Josep Ripoll i Sebastià Danés

Josep Ripoll oferia la meitat de la propietat a Danés si aquest pagava els honoraris dels mestres d'obres i construïa les cases. A més, Ripoll es comprometia a portar la pedra i els materials necessaris per a la construcció i a fer de manobre dels mestres d'obres que es contractessin. Així mateix, tots dos acordaven que si mai el veí Baldiri Carreras, que afrontava a ponent de la propietat, aixecava una casa i carregava a la paret mitgera, Ripoll i Danés cobrarien a parts iguals el pagament pel dret de càrrega. Aquest fet era important perquè abans de la construcció de les seves cases havien de pagar a Narcís Birba, el veí de l'altra banda, el dret de càrrega, a parts iguals també. Finalment, tots dos comunicaven que no sabien signar i ho feia per ells un dels dos testimonis de l'acte, Pere Romañach.

Sabastià Danés a lo tractat següent q̄ lo dit Sabastià Danés de qui paga
las mans de Mestreas de Cases sen obligat en fen fen totas las parets
de tot dit sol asta cubrix y q̄ dita parets sian iguals esen obligat
lo dit Josep a portani tota la pedra y demes bastants y fenti de
manobra y de la parat q̄ se feta dit Manis loixba estan obligats
tots dos de pagarla mitgenamen y accepten los dos esta Contracte
esen per testimoni Pere Romanach y Anton Romanach treballa
Dors de Roses hui dia 21 de Agost de 1835

Detall d'alguns dels pactes entre Ripoll i Danés

Context històric

Des de l'expulsió de la població rosinca de l'antiga vila medieval el 1640, en el marc de la Guerra dels Segadors, Roses va haver de reinventar-se fora muralla. Un cop signada la pau amb el Tractat dels Pirineus (1659), antics i nous rosincs van establir-se a la zona que havien ocupat una part de les antigues botigues fora muralles. De mica en mica la població va anar creixent, tot i les dificultats que establien els militars per construir prop del recinte militar.

Després de la Guerra de Successió i del setge de 1719, Roses va aprofitar un llarg període sense guerres per refer-se de l'atzucac de mitjan segle XVII. Durant el segle XVIII la població va aconseguir posar les bases de la Roses moderna que, gràcies a la diversificació econòmica i l'arribada massiva d'immigrants, va aconseguir assentar-se definitivament a banda i banda de la riera dels Ginjolers.

Les primeres cases cases establertes després de la Guerra dels Segadors es van establir al que s'acabaria anomenant barri de Roses, a la zona del Bol de la Somera, però de mica en mica es van anar construint cases més enllà de la riera, al territori anomenat Bol Nou, que acabaria anomenant-se La Punta. Aquest nou barri tenia un marcat caràcter popular, mariner i pescador, que amb el pas del temps va arribar a un nivell de densitat més gran que el barri de Roses, ocupat per les classes dominants, orientades al comerç marítim.

Els estralls de la Guerra Gran (1793-1795) i de la Guerra del Francès, entre 1808 i 1814, provocaren un procés de reconstrucció i nova urbanització del nucli urbà. Així, just després de la retirada de les tropes napoleòniques, els habitants de Roses es llençaren a reconstruir les seves malmeses cases o bé a construir-ne de noves. Aquest procés es perllongà durant anys i el contracte entre Ripoll i Danés s'emmarca en aquest context.

Més informació

J. M. Barris Ruset, "L'evolució urbana de Roses, segles XVII-XX" a *Catàleg de Patrimoni del Pla d'Ordenació Urbana Municipal*, 2007.

P. de la Fuente, *Les fortificacions reials del Golf de Roses en l'època moderna*, Figueres, Col·lecció Papers de Recerca, 3, Brau edicions, Ajuntament de Roses, 1998.